

3.10.94

קיביה - קללה או ברכה

מאת יעקב שרת

תגובה

מי אם לא בן גוריון אחראי לזוועה שהיתה בקיביה

האיש שהרפתקנותו בחיי אדם ואומה גם יחד נבלמה - ונהפכה - רק בהשפעת הלילה שעלתה מבין חלקות מלחמת יום כיפור שבבתי הקברות הצבאיים והוינה את מחאת העונשין העממית? מי, אם לא בן גוריון, שבשעת מעשה קיביה היקפס, כביכול, מאחורי ות מוסרית ומדינית-צבאית לפי דקדקויות החיקוק של הביורגרא שלו.

מה טוב שלפחות שני אנשים עמדו מכבר ובכירור על המשמע-ויות הגלומות במושג "קיביה". ראשון - ישעיהו ליבוביץ - עמד במאמרו ההיסטורי "לאחר קיביה" ("בטורס", קפ"ט, 1953/4; נכלל ב"יהדות, עם יהודי ומדינת ישר" אל", שוקן, 1976, עמ' 229-234): "יש תקדים לקיביה, וממנו נל" מד: מעשה שכס ודינה. לא מרש" עות והפקרות עשו בני יעקב מה שעשו; טענה ניצחת היתה להם: 'הלזונה יעשה את אחותנו'... ואעפ"כ נתקללו שני שבטים בישראל לדורות בגלל מעשה זה על ידי יעקב אביהם. אפשר וא" פשר לנמק ולבסס, להסביר ולהצי" דיק את מעשה שכס-קיביה מבחינת כל עקרונות המוסר הניתנים לשיקול ולחישוב רציוני" לי. אולם קיים גם פוסטולט מוס" רי, שאינו כלל בגדר שיקול וחישוב, ושממנו נובעת קללה על כל השיקולים והחישובים המוצד" קים והנכונים הללו. מעשה שכס וקללת יעקב אבינו זוהי דוגמה לפרובלמטיקה המוסרית המחרי" דה, שייטכן מעשה שהוא מוסבר ומנומק, ואפילו מוצדק (!) - ואעפ"כ הוא מקולל.

"...אנו חייבים לשאול את עצמנו מאין בא לנו הנוער הזה, שלא חש מעצור ומניעה נפשית לבצע ב" דיו את הזוועה, כשניתן לו הדחף

קיביה היתה לשם דבר, למושג בהיסטוריה רצופת הזעזועים הקשים של היישוב ומדינת ישר" אל. קיביה הצטרפה לשמות מקר מות טעונים וחקוקים בתודעת האומה כ"תל חי", "חברון", "קינג דיוויד", "בתי הזיקוק", "ריר יא" סיו", "כפר עציון", "קסטל", "נג" בה", "כפר קאסם", "מעלות", "מינכן", ועוד מקומות ת ששם מעורר צמרמורת.

לשוא תחפש את קיביה זו - המצמררת - בשלושת פרקי קי" ביה שפורסמו בספטמבר ב"הארץ" בידי שבתי טבת. קיביה זו פשוט הלכה לאיבוד מתחת לערימת עצי היער האפל הזה, שאותו דימה טבת לברא כליל. ואכן, מעשה בלעם, יצא טבת לל" מד סניגוריה, אם על בן גוריון, שלדעתו מבחינה משפטית טהר" רה לא היה מעורב כלל - לכאורה - בפרשה, ואם (או גם) על צה"ל, אשר בדברים המסכמים, של שלו" שת המאמרים, זוכה מידו בשני צל"שי "אין כמונו" - "האם הן (פעולות התגמול) הבטיחו לאור" חי ישראל חיי שלוה? לא, אבל הן בנו את צה"ל לצבא לוחם שבחסותו יכולה ישראל להתקיי" ים. שש שנים מיום ייסודו היתה בצה"ל תורה שבעל פה להימנע מפגיעה באזרחים - לתורה שבכ" תב. יש נחת-מה בעזרה שתה" ליד זה בצבאותיהן של המתקונות באומות נמשך עשרות ואפילו מאות שנים" (16.9).

אך למעשה טבת הכהיר בע" ליל, כי להוציא איש אחד ויחיד, בודד ומבודד, אפוף מסכות שק" רים והולכות שולל - משה שרת - היו כל המעורבים בפרשה אנשי דמים, שבויי יצרי נקם ושרי" לם שבטי, רמאים ושקרנים, הרפ" תקנים וכורים בהכנת המציאות ככל שהיא חורגת מעבר למטחוי רימון ותת מקלע. ומיהו שגידל וטיפח את כל האנשים הללו? מי גונן עליהם גם כאשר עוו ופשעו, רצחו ורימו - ולא רק בקיביה? מי היה הגנן שבחממתו צמחו פרעי" מי העלה מתוכם את משה דיין,

הפגימי או החיצוני למעשה תג" מול? ...אם העם ושלומו והמול" דת וביטחונה הם קודש, ואם החרב היא-היא 'צוד ישראל' - אז גם קיביה אפשרית ומותרת... אנו עלולים להקים את ביתנו השלי" שי על קללתו של יעקב אבינו". השני, בני מוריס, עמד בספרו "מלחמות הגבולות של ישראל, 1949-1956" (אוקספורד, 1993, עמ' 451), בפרק "קיביה" המקיף והמאוזן: "קיביה הולידה מהפך מושגי הרה גודל באסטרטגיות הגמול: אחרי קיביה תקף צה"ל יעדים צבאיים ערביים ולא כפי רים או עיריות. כך אפוא אפשר לומר, שקיביה הולידה לסדרת תקיפות ישראליות על הצבא המצרי ב-1954 ובתחילת 1955, שכתורן הולידו היגבים מצריים - פשיטות הפידיאיון ועסקת הנשק הצ'כית - אשר בסופם הפריצו את מלחמת סיני-סואץ" (עמ' 262, אנגלית).

ליבוביץ ומוריס אחזו את שור קיביה בשני קרניו - זה את המוסרית וזה את המדינית-צב" אית, לא טבת. הוא שחט וביתר את שור קיביה לבתרים מיקרוס" קופיים, שהפרדתם זה מזה והחרי" טוט הפרטני בכל אחד מהם כבודם במקומם, אבל במקומם שור" ליי (ולא זה המקום להירש להם). וכל כך וזה דעתו של המבחר עד שיצא המרצע הפטריטי-היסטורי" יוסופי משקו ההיסטורי-היסטורי" יוני אדרת המנתה האובייקטיביו, כביכול, נשרה מטבת והוא נחשף כהיסטוריון מטעם, המחפש הצד" קות ותועלות - לאחר מעשה - לאותה הנבלות שנעשו בישראל. שהרי במה מסיים טבת את אפוס קיביה שלו? היכן המסקנות המת" בקשות לגבי הדינמיקה והריאלק" טיקה של ההווה הצה"לית כפי שהשתקפו בזוועת קיביה? תחת מסקנות אנו מזוכים מפיו בשני הצל"שים לצה"ל.

מעשה שטן? יערות אפלים אי" גם נמוגים כערפל. יער החרדות של קיביה מסרב להיכרת ולהיכ" תת. קיביה! השם הוא פרא... כש" כם וכגבעה לדורי דורות.

הכותב הוא סופר ומתרגם